

Rokom kultúrneho dedičstva S

Tradícia európskych rokov, ktoré zameriavajú pozornosť na určité témy, vznikla v roku 1983. Postupom času sa venovala pozornosť najrozmanitejším problémom a okruhom – od cestnej bezpečnosti cez rasizmus a xenofóbiu až po témy ako hudba, film a televízia, dobrovoľníctvo či rozvojová spolupráca a pomoc. Rok 2018 je Európskym rokom kultúrneho dedičstva (ERKD).

Matúš Kvasnička

Európske dedičstvo je naše spoločné bohatstvo, naša pozostalosť po predchádzajúcich generáciách Európanov a náš odkaz tým, ktorí prídu. To sú slová, ktoré napísal vo zvláštnom vydaní magazínu Cartaditalia venovanom tejto iniciatíve eurokomisár pre vzdelávanie, kultúru, mládež a šport Tibor Navarcsics. „Bohatstvo nášho kultúrneho dedičstva je tým, čo nás robí Európanmi. Táto európska identita je tu pre nás všetkých, či sme si jej vedomí, alebo nie. A je to identita, ktorá neohrozuje, ale dopĺňa naše ďalšie identity - naše národné, regionálne, lokálne identity, etnické a náboženské identity, kultúrne identity.“ Okrem iného sa tak napĺňa krédo Európskej únie: Zjednotení v rozmanitosti.

Fujara, čipka aj gastronómia

Pojem kultúrne dedičstvo je veľmi široký. „Aj obyčajná rodinná fotografia, fotografia našich predkov, je pre rodinu, ktorá tú fotografiu vlastní, istou formou kultúrneho dedičstva. Môže to byť aj obraz prababičky. Pre národ nemusí mať tú kultúrnu hodnotu, ktorú má pre konkrétneho človeka. Čo je alebo nie je kultúrne dedičstvo sa preto vždy hodnotí z pohľadu toho, kto to posudzuje. Sú veci, ktorým tú hodnotu pripíše a potom ju majú, a potom sú veci, ktorým ju nepripíše a tým pádom ju pre neho nemajú,“ vysvetlila národná koordinátorka ERKD Zuzana Ondrejková. „Sú to naše korene, skúsenosti, zdroje inšpirácie,“ dodala na tému kultúrneho dedičstva Zuzana Duchová, koordinátorka programu Kreatívna Európa, ktorý sa téme venuje dlhodobo.

V minulosti podporil napríklad medzinárodný projekt Kolísky európskej kultúry či úspešný divadelný projekt Paralelné životy - 20. storočie očami tajnej polície, ktorý viedla Asociácia Divadelná Nitra. „Cieľom bolo vytvoriť šesť dokumentárnych divadelných inscenácií na základe skúmania materiálov v ar-

Európske roky slúžia na prilákanie pozornosti k istej téme. Nemajú ambíciu ju „nadobro“ a komplexne vyriešiť.

Zuzana Duchová,

koordinátorka programu Kreatívna Európa

chívoch tajných polícií, operujúcich na území štátov bývalého sovietskeho bloku počas obdobia komunizmu. Projekt zároveň vytváral platformu pre stretávanie sa umelcov z rôznych krajín a umožňoval konfrontovať odlišné metódy tvorby a práce s dokumentárnymi materiálmi v rôznych národných kultúrach či osobných umeleckých prístupoch,“ povedala Zuzana Duchová. Aj na tomto príklade vidieť, že kultúrne dedičstvo je veľmi široký pojem, ktorý nereprezentujú iba knihy, obrazy, sochy, architektúra či archeologické nálezy. Patrí sem aj prírodné dedičstvo a takisto nehmotné prvky ako folklór či gastronómia.

Existuje dokonca Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Sú na ňom radvanský jarmok, fujara - hudobný nástroj a jeho hudba, terchovská muzika, čičmianske ornamenti, tylová paličkovaná

čipka Myjavskej pahorkatiny či horehronský viachlasný spev. Z prieskumu, ktorý sa vlni v máji robil na Slovensku na vzorke tisíc respondentov, vyplýva, že až 44 percent opýtaných si pod kultúrnym dedičstvom predstaví pamiatky a 40 percent zase ľudovú tvorbu a zvyky. Opýtaní nedostali na výber žiadne možnosti a mohli uviesť viacero odpovedí.

Cenný zdroj pre budúcnosť

„Kultúrne dedičstvo predstavuje nielen odkaz minulosti, ale je aj cenným zdrojom pre budúcnosť. Predmetom záujmu a propagácie aktivít európskeho roka je kultúrne dedičstvo vo všetkých jeho formách - hmotnej, nehmotnej i digitálnej. Cieľom celoeurópskych aktivít je prostredníctvom kultúrneho dedičstva posilniť spájanie a spolupatričnosť k európskej spoločnosti, zároveň pozdvihnúť povedomie o kultúrnom dedičstve,“ uviedla Duchová. „Európske roky slúžia na prilákanie pozornosti k istej téme. Nemajú ambíciu ju ‚nadobro‘ a komplexne vyriešiť,“ dodala však. A ako by sa podľa nej dala zlepšiť ochrana kultúrneho dedičstva? „Práve budovaním úcty, poznania, štúdiom pozitívnych príkladov - k tomu nás má viesť aj ERKD 2018. Ochrana a rozvoj kultúrneho dedičstva v Európe je však behom na dlhé trate. Aj keď sa rok skončí, náš program je stále otvorený a ďalšie inštitúcie sa môžu s podobnými projektmi o podporu uchádzať v najbližšej výzve v januári 2019,“ dodala Zuzana Duchová z kancelárie Creative Europe Desk Slovensko. ● AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ

sa nič nekončí

FOTO: SHUTTERSTOCK

Čo si predstavíte, keď sa povie kultúrne dedičstvo?

44%

Pamiatky

40%

Ľudovú tvorbu a zvyky

10%

Myšlienkové dedičstvo

7%

Architektúru

6%

Umelecké diela

5%

Archeologické nálezky

5%

Literatúru

Metodológia: ZDROJ: MNFORCE
Reprezentatívna vzorka pre SR
N: 1 000 respondentov
Typ otázky: otvorená/
možnosť viacerých odpovedí

Európa a kultúrne dedičstvo

» Európa so 453 zapísanými lokalitami UNESCO predstavuje takmer polovicu Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

» Rada Európy certifikovala 31 kultúrnych trás, ktoré vedú cez 50 krajín v Európe a mimo nej.

» Viac ako 3 700 európskych kultúrnych inštitúcií sprístupnilo viac ako 54 miliónov položiek zo svojich zbierok prostredníctvom platformy Europeana – digitálnej platformy Európy pre kultúrne dedičstvo.

» V tomto sektore sa na každé priame pracovné miesto vytvorí 26,7 nepriamych pracovných miest, napríklad v stavebníctve a cestovnom ruchu. Na porovnanie, pomer v automobilovom priemysle je 6,3 nepriamych miest na každé priame pracovné miesto.

» Európska únia s 89 zápsmi predstavuje štvrtinu Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

» V časopise The Art Newspaper sa uvádza, že šesť z desiatich najnavštevovanejších múzeí na svete za rok 2016 sa nachádza v Európe. Celkovo bránami týchto šiestich populárnych múzeí prešlo v roku 2016 viac ako 35 miliónov návštevníkov.

» V sektore európskeho kultúrneho dedičstva je zamestnaných viac ako 300-tisíc ľudí.

» S kultúrnym dedičstvom nepriamo súvisí 7,8 milióna pracovných miest v EÚ (napr. tlmočníctvo a bezpečnosť).

2018
EURÓPSKY ROK
KULTÚRNEHO
DEDIČSTVA
#EuropeForCulture

Ambasádori ERKD 2018

Jimmy Pé,
hudobník

„Možno vás to prekvapí, ale aj hudba je neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva. Je tu s nami už desiatky generácií a som rád, že práve prostredníctvom hudby môžem komunikovať s mojimi poslucháčmi. Najviac ma ale teší, že tu po mne zostane aj pre ďalšie generácie, či už v klasickej, alebo digitálnej podobe.“

Andrej A. D. Gajdoš,
architekt

„Kultúrne dedičstvo – to nie sú len pamiatky a ľudová tvorba. V zásade je to všetko, čo sme vytvorili ľudskou rukou a zostane tu aj pre ďalšie generácie. Tak isto premýšľam o architektúre a priestore ako takom, ktorého súčasťou sú naše každodenné aktivity. Vždy sa snažím vytvoriť príjemné miesto pre život, ktoré si zachová svoj neopakovateľný genius loci, ale ponechá dostatočný priestor aj pre nový architektonický štýl.“

Ivana Šáteková,
výtvarníčka

„Umenie po celé stáročia reagovalo na udalosti okolo. Nesplnilo len estetickú úlohu skrášľovať svet. Komentovalo zmeny vo svete. Aj preto sú umelecké výtvary kultúrnym dedičstvom, lebo sú svedkom doby, v ktorej žijeme.“

Tomáš Ulej,
aforista

„Čoraz viac si uvedomujem, aký rýchly je životný kolobeh kultúrneho dedičstva. Dnes do neho prispievame my, o pár rokov to budú ďalšie generácie. My sme vydávali knihy, ale moje aforizmy pútajú pozornosť aj na Facebooku. Je jedno, kde ľudia čítajú naše poslanstvá, kultúra nikdy nezomrie.“

Katarína Žiak,
šperkárka

„Je pre mňa veľkou výzvou tvoriť diela v podobe šperkov, ktoré nie sú iba materiálnou hodnotou, ale majú vlastný príbeh a nesú v sebe odkaz na našu históriu a tradície. Práve vďaka detailom minulosti ukrytým v novom modernom vyhotovení si ľudia môžu pripomenúť fragment histórie, ktorý je pre mnohých už zabudnutou súčasťou našej národnej identity. Ľudové výšivky, paličkovaná čipka, kroje a naša ornamentika sú nekonečným zdrojom inšpirácie pre moju tvorbu.“

© AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ